

DOCUMENTA HISTORICA 2.
A JATE Történész Diákkör kiadványa

Szász Erzsébet

A TILSITI BÉKE
(1807. július 7.)

Szeged
1992

DOCUMENTA HISTORICA 2.
A JATE Történész Diákkör kiadványa

Szász Erzsébet

A TILSITI BÉKE
(1807. július 7.)

Szeged
1992

A dokumentum forrása:

ALBERT VANDAL: *Napoléon et Alexandre Ier. I. De Tilsit à Erfurt.* Paris, 1891. pp. 499–505.

Lektorálta
KÖVÉR LAJOS

Sorozatszerkesztő
PÁNDI LAJOS

HU – ISSN 1216 – 0954

A napóleoni háborúk sorozatában a tilsi békerendszer a negyedik koalíciós háború befejeződését jelenti. Napóleon tönkreverte a porosz hadsereget, és megverte Oroszországot, mégis békejobbot nyújt nekik (igaz, Poroszországnak csak a cár külön kérésére). 1807. július 7-én Franciaország és Oroszország képviselői aláírják a békeszerződést és a szövetségi szerződést, július 9-én Poroszországgal kerül sor a békeszerződés aláírására (területének harmadát veszíti el, lakossága 9,7 millióról 4,9 millióra csökken).

A békerendszerben az 1648 óta előtérbe került területi elv érvényesül. Napóleon és Sándor cár két érdekszférára osztja Európát, s érdekszféráik határán visszaállítják „csonka” Lengyelországot, a Varsói Hercegséget, az 1772 óta Poroszországhoz került területekből (a bialystoki kerület kivételével, amit Sándor cár csatol birodalmához). A Varsói Hercegség a szász király uralma alá kerül, és ezen perszonálunió révén a Rajnai Szövetséghez csatlakozik. Északon Finnország kerül az orosz érdekszférába (amire hamarosan rá is teszi a kezét), de délen megakadályozzák az orosz nagyhatalomnak, hogy kijusson a Földközi-tengerre: Konstantinápolyt nem kapja meg, és le kell mondania Cat-taróról és a Jón-szigetetről is.

Napóleon tovább erősíti hatalmát Nyugat- és Közép-Európában: új államalakulatként létrehozza a Vesztfáliai Királyságot, élére Jerôme Bonapartét állítva; elismerteti a kontinentális nagyhatalmakkal Louis hollandiai és Joseph nápolyi királyságát; tovább terjeszti az 1806. november 21-én Berlinben kihirdetett kontinentális zárlatot.

Több történész ezt az időpontot tekinti a napóleoni birodalom csúcspontjának, amikor ugyan még nem érte el legnagyobb kiterjedését, de ereje már és még akkora volt, hogy az Osztrák Császárság és a kegyelemből meghagyott Porosz Királyság nem tudott szembe szállni vele. Viszont Angliát nem tudta békére kényszeríteni, és a véget nem érő spanyolországi és portugáliai harcok megindítása után már nem lehetett újra stabilizálni belső hatalmát és nemzetközi helyzetét.

Szász Erzsébet

SZERZŐDÉS

Aláíratott Tilsitben Franciaország és Oroszország között
1807. július 7-én.

BÉKESZERZŐDÉS¹

Franciaország Császára, Itália Királya, a Rajnai Szövetség Protektora és Minden Oroszok Cárja közös kívánságára, hogy véget vessenek a háborús bajoknak, megnevezték meghatalmazottaikat:

Franciaország Császára, Itália Királya, a Rajnai Szövetség Protektora Maurice Talleyrand-t, Benevento hercegét, főkamarsát és külügyminiszterét, a Becsületrend nagyszalagjának tulajdonosát, Poroszország Fekete-Sas és Vörös-Sas rendje és Szent Hubert kereszteslovagját,

Minden Oroszok Cárja Alexander Kurakin herceget, jelenlegi magántanácsadóját, az Államtanács tagját, szenátort, a Cárság minden rendjének kancellárját, jelenlegi kamarását, rendkívüli nagykövetét, és Minden Oroszok Cárja mellett az Osztrák Császár megbízottját, Oroszország Szent András, Szent Anna, Szent Vlagyimir rendjének első osztályú lovagját, Poroszország Fekete-Sas és Vörös-Sas rendje, Bajorország Szent Hubert rendje, Daneborg és a Dániai Szövetség lovagját, a jeruzsálemi Szent János keresztes rend fejedelmét,

És Dmitrij Lobanov Rosztovszkijt, Minden Oroszok Cárja hadseregének főparancsnokát, a Szent Anna rend első osztályú lovagját, a Szent György rend harmad osztályú lovagját;

¹ A francia-orosz szövetségi szerződés az *Olvasókönyv a Szovjetunió története tanulmányozásához* I. kötetében (szerk. A. N. KRUSIN irányításával HEGEDŰS V., HONFI J., POPOVICS Gy.; Tankönyvkiadó, Bp. 1956. pp. 408–409.), a július 9-én aláírt francia-porosz békeszerződés *kivonatosa* a HEGYI ANDRÁS által szerkesztett *Németország újkori története (1789–1871). Szöveggyűjtemény* I. kötetében (Tankönyvkiadó, Bp. 1980. pp. 70–72.) található meg.

Akik miután kölcsönösen kicserélték teljes hatáskörüknek megfelelő utasításait, a következő cikkelyekben egyeztek meg.

Első cikkely. – Attól a naptól számítva, hogy a jelen szerződést megerősítették, tökéletes béke és barátság lesz a Franciák Császára, Itália Királya és Minden Oroszok Cárja között.

2. cikkely. – Minden ellenségeskedésnek azonnal vége fog szakadni mindkét fél részéről a szárazföldön és a tengeren, minden helyen, ahová a jelen szerződés tartalma hivatalosan eljut. A magas szerződő felek kése-delem nélkül, rendkívüli futárok útján tudatják tábornokaikkal és pa-rancsnokaikkal.

3. cikkely. – Minden hadihajót vagy más tartozékot, amit a szerződő felek egyike vagy annak alattvalói a jelen szerződés aláírása után a másiktól elvesznek, vissza fognak adni, vagy vásárlás esetén az árát vissza fogják kapni.

4. cikkely. – Napóleon Császár a Minden Oroszok Cárja iránti tiszteletből, és hogy bizonyítékát adja ama őszinte szándékának, hogy bizalommal és változatlan barátsággal kapcsolja össze a két nemzetet, beleegyezését adja a Porosz Király² – aki szövetségese Minden Oroszok Cárjának – visszahelyezésébe minden meghódított és alább megnevezett országba, városba és területre:

A Magdeburgi Hercegség Elbától jobbra fekvő része;

Prignitz Grófság,³ Ucker-Marck,⁴ a Középső- és az Új-Brandenbur-gi Grófság a Cottbusi Terület kivételével, ahol a Cottbusi Kerület van Alsó-Lausitzban, ez utóbbi a Szász Királysághoz fog tartozni; a Pomeráni-ai Hercegség; Felső-, Alsó- és Új-Szilézia Glatz Grófsággal,⁵ a Netzei Kerületnek⁶ az a része, ami a Driessentől Schneidemühlbe vezető kocsíutttól északra helyezkedik el, és folytatódik Schneidemühlből a

² III. Frigyes Vilmos porosz király, Hohenzollern; uralk.: 1797–1840.

³ Ma azonos néven észak-németországi terület.

⁴ Ma azonos néven észak-németországi terület Prignitztól keletre.

⁵ Város Sziléziában; Glatz mai neve Klodsko.

⁶ A Netze folyó mai neve Notec, a Warta mellékfolyója.

Visztuláig Waldaun keresztül, majd a Brombergi Kerület⁷ a határ, szabad és vámmentes hajózást biztosítva a Netze folyón és a Brombergi-csatornán; Kis-Pomeránia és Nogát területe,⁸ a Nogáttól és a Visztulától jobbra fekvő országok, nyugatra a régi Poroszországtól és északra a Culmi Kerülettől,⁹ Ermland¹⁰ és végül a Porosz Királyság 1772. január 1-jei határaival, Spandau, Stettin, Kürstin, Glogau, Breslau, Schweidnitz, Neiss, Brieg, Cosel és Glatz erődjével,¹¹ és általában minden erőd, fellegrvár, kastély és vár a fent megnevezett területeken, illetve az ország területén, ezenfelül Graudentz városa¹² és vára.

5. cikkely. – Azok a területek, amik 1772. január 1-jén a régi Lengyel Királyság részei voltak, és amik különböző időpontokban¹³ porosz fennhatóság alá kerültek (az előző cikkelyben felsorolt területek kivételével), és azok, amelyeket a 9. cikkely említ, minden tulajdon- és felségjogukkal a Szász Királyhoz¹⁴ fognak tartozni a Varsói Hercegség¹⁵ címén, alkotmányosan biztosítva a hercegség lakóinak szabadságát és privilégiumait, a szomszédos államok nyugalmaival megegyezően.

6. cikkely. – Danzig városát – egy két mérföld széles sávval övezve – függetlenül visszaállítják a Porosz Király és a Szász Király védnöksége alatt, azokkal a törvényekkel kormányozva, amelyek függetlensége elvesztése előtt érvényben voltak.

⁷ Driessen ma Drezdenko, Schneidemühl ma Pila, Bromberg ma Bydgoszcz.

⁸ A mai Észak-Lengyelország területén található; a Nogát folyónak a Visztula-öbölnél van a torkolata.

⁹ Culm ma Chłemza.

¹⁰ A mai Mazuri-tóhátság területén fekszik.

¹¹ Spandau Berlintől keletre a Potsdami Kerületben található, Stettin ma Szczecin, Kürstin ma Kostrzyn, Breslau ma Wrocław, Schweidnitz ma Schwidnica, Brieg ma Brzeg, Cosel ma Kedzierzyn-Kozle, Glatz ma Kłodzko.

¹² Graudentz ma Grudziadz.

¹³ Ti. az 1772-es, 1793-as és 1795-ös felosztáskor.

¹⁴ III. Frigyes Ágost szász király; uralk.: 1806–1827.

¹⁵ A Varsói Hercegség perszonáluniót alkotott a Szász Királysággal, és ennek révén a Rajnai Szövetség része lett.

7. cikkely. – Hogy a kapcsolatot a Szász Királyság és a Varsói Hercegség között biztosítsák, a Szász Királynak használati joga lesz egy katonai útra a Porosz Király Tartományain keresztül. Az említett utat – az egyidejűleg rajta állomásozható csapatok és pihenőhelyek számával együtt – egy speciális egyezményben fogják kijelölni Franciaország közvetítésével az említett Felségek.

8. cikkely. – Poroszország és Szászország Királya Danzig város vám-, jogi vagy adórendelkezéseit, szabad hajózását a Visztulán semmiféle tilalommal nem gátolhatja.

9. cikkely. – Azért, hogy Oroszország és a Varsói Hercegség között amennyire lehet, természetes határokat állapítsanak meg, ami a Bugtól a Leszna torkolatáig terjed, és ennél fogva egy vonalat képez az említett folyó torkolatától a medervonalában, a Bobra¹⁶ medervonalában a torkolatáig, a Narew medervonalában a mondott ponttól Surazig, a Liza torkolatáig Mien falu mellett, belefolyva a Nurzecbe és forrásáig haladva, az ugyanolyan nevű falu mellett, a Nurzec torkolatáig Nurr fölött, és végül a Bug medervonalában, felmenve a jelenlegi orosz határokig, örökre az Orosz Birodalomhoz csatolják.

10. cikkely. – Bármelyik társadalmi osztályba tartozó személyt, akinek otthona vagy birtokai az előző cikkelyben megnevezett területen vannak – értve ez alatt nemcsak azokat a személyeket, akik a régi Lengyelország területén éltek és Poroszország fennhatósága alá kerültek, hanem a Varsói Hercegség és az Oroszország területén élőket is – ingatlanjaikban, járadékaikban, díjaikban, jövedelmeikben, bármilyen természetűek legyenek is, nem háborgatják, a jelenlegi háború következtében fellépő katonai vagy politikai okokból nem üldözik, csak saját alattvalóikat terhelik meg rangjuknak és méltóságuknak megfelelően.

11. cikkely. – A Porosz Király minden tartozása és kötelezettsége a régi birtokosok felé, legyen az közösségi teher, egyházi javadalom, katonai vagy polgári teher a régi Lengyelország hitelezőit és kegydíjasait illetően, Minden Oroszok Cárja és a Szász Király terhe lesz teljes

¹⁶ A Bobra mai neve Biebrz, a Narew mellékfolyója.

törlesztésre abban az arányban, ahogy az 5. és a 9. cikkelyben az említett Felségek megszerezték Lengyelország területét.

12. cikkely. – Szász-Coburg, Oldenburg és Mecklenburg-Schwerin hercegeit visszahelyezik államaik teljes és nyugodt birtokába; de Oldenburg és Mecklenburg kikötőiben folytatódik a francia helyőrségek állomásoztatása, amíg a jogerős békeszerződés jóváhagyásait Franciaország és Anglia kicseréli.

13. cikkely. – Napóleon Császár elfogadja Minden Oroszok Cárjának közvetítését annak érdekében, hogy jogerős békét kössenek Franciaország és Anglia között, annak feltételezésével, hogy ezt a közvetítést Anglia elfogadja,¹⁷ és egy hónap múlva megtörténik a szerződés jóváhagyásának kicserélése.

14. cikkely. – Minden Oroszok Cárja bizonyítani akarván kívánságát a legközvetlenebb és legtartósabb kapcsolat kialakítására a két Birodalom között, elismeri Joseph Napóleont Nápoly és Louis Napóleont Hollandia Királyának.¹⁸

15. cikkely. – Minden Oroszok Cárja hasonlóképpen elismeri a Rajnai Szövetséget, minden tagfejedelmének jelenlegi birtokát, valamint a közöttük érvényben lévő szerződéseket és szövetségleveleket. A mondott Felség megígéri, hogy elismeri az uralkodók által Napóleon Császárnak írt későbbi csatlakozási nyilatkozatokat a Rajnai Szövetséghez.

16. cikkely. – Minden Oroszok Cárja átengedi Jever uradalmat¹⁹ Kelet-Frieslandban minden tulajdon- és felségjogával Hollandia Királyának.

17. cikkely. – Jelen béke- és barátsági szerződést közösen hozzák tudomására Napóleon Császár szövetségeseinek, Nápoly és Hollandia Királyának és a Rajnai Szövetség uralkodóinak.

¹⁷ Az oroszok közvetítenek is a béke érdekében, de megegyezés nem jön létre.

¹⁸ Joseph Bonaparte nápolyi király 1807–1808-ig, Louis Bonaparte holland király 1806–1810-ig.

¹⁹ Ma is azonos nevű város Kelet-Frieslandban.

18. cikkely. Minden Oroszok Cárja elismeri Jerôme Napóleon herceget Vesztfália Királyának.²⁰

19. cikkely. – A Vesztfáliai Királyság a Porosz Király által átengedett Elba-parti és más olyan területekből fog állni, amelyek jelenleg Napóleon Császár birtokai.

20. cikkely. – Minden Oroszok Cárja megígéri, hogy elismeri a rendelkezést, amelyet a fentebbi 19. cikkely és a Porosz Király átruházásai következtében Napóleon Császár hozni fog (amit Minden Oroszok Cárjával közölni kell), és azon birtokállapotokat, amiket az uralkodók javára majd megvalósítanak.

21. cikkely. – Minden ellenségeskedésnek haladéktalanul véget vetnek a szárazföldön és a tengeren Minden Oroszok Cárja és Vendéglátója erői között, minden helyen, ahová a jelen szerződés tartalma hivatalosan eljut. Ezt a magas szerződő felek késedelem nélkül, rendkívüli futáraik útján, a lehetőségekhez képest a leggyorsabban eljuttatják tábornokaiknak és parancsnokaiknak.

22. cikkely. – Az orosz csapatokat kivonják Havasalföld és Moldova területéről, de az említett területeket a Vendéglátó csapatai sem szállhatják meg, amíg az Oroszország és a Török Porta között megkötendő jogerős szerződés jóváhagyásának kicserélése meg nem történik.

23. cikkely. – Minden Oroszok Cárja elfogadja a Franciák Császára, Itália Királya közvetítését a tárgyalások céljából,²¹ és hogy előnyös és megfelelő béke jöjjön létre a két Birodalom között. A megfelelő diplomáciai képviselők az érdekelt felek megegyezésének érdekében megkezdik és lefolytatják a tárgyalásokat.

24. cikkely. – A határidőket – amikben a magas szerződő felek az elhagyandó helyekről való csapatkivonásokkal kapcsolatban megegyeznek a fenti kikötések következtében – egy speciális szerződésben rögzítik.

²⁰ Jerôme Bonaparte vesztfáliai király 1807–1812-ig.

²¹ A francia közvetítés eredményeként 1807. augusztus 24-én létre is jön a slobozei fegyverszünet, de Törökország hamarosan megszegi, és a békekötésre csak 1812-ben kerül sor.

25. cikkely. – A Franciák Császára, Itália Királya és Minden Oroszok Cárja kölcsönösen garantálják birtokaik sérthetetlenségét és uralmát jelen szerződés alapján, ahogy most vannak, vagy ezen kikötések következtében lesznek.

26. cikkely. – A hadifoglyokat a szerződő felek jelen szerződés értelmében kölcsönösen egy tömegben visszaadják egymásnak.

27. cikkely. – A kereskedelmi kapcsolatokat egyrészt a Francia Birodalom, az Itáliai Királyság, a Nápolyi Királyság, a Holland Királyság és a Rajnai Szövetség, másrészt az Orosz Birodalom között a háborút megelőző állapotba állítják vissza.

28. cikkely. – A ceremóniákat a két udvar, a Tuilériák és Szentpétervár között, tekintettel a nagykövetekre, miniszterekre és követekre, akiket egymáshoz küldenek, kölcsönösen és tökéletesen egyenlő szempontok alapján fogják megállapítani.

29. cikkely. – Jelen szerződést a Franciák Császára, Itália Királya és Minden Oroszok Cárja fogja megerősíteni ebben a városban, négy napos határidő elteltével.

Tilsit, 1807. július 7. (június 25.)

Ch. M. Talleyrand
Benevento Hercege

Alexander Kurakin herceg
Dmitrij Lobanov Rosztovszkij herceg

KÜLÖNÁLLÓ TITKOS CIKKELYEK

1. Az orosz csapatok visszaadják a francia csapatoknak a Cattaró néven ismert területet.

2. A Jón-szigetek minden tulajdon- és felségjogával Napóleon Császár birtoka lesz.

3. A Franciák Császára, Itália Királya beleegyezésével nem fogják sem nyugtalanítani, sem zaklatni valamilyen közvetett vagy közvetlen okból a Fényes Portát, és különösen a montenegróiakat, akik az

ellenségeskedések elkerülése érdekében megkérték a francia csapatokat, hogy a jövőben gondoskodjanak nyugodt életükről.

4. Minden Oroszok Cárja kötelezettséget vállal, hogy elismeri Joseph Napóleont, Nápoly Királyát Szicília Királyának rögtön azután, hogy IV. Ferdinándnak kárpótlást nyújt (a Baleárok, Krétát vagy más, ezzel azonos értékű területet).

5. Ha Angliával megkötik a békeszerződést, Hannover a Vesztfáliai Királysághoz fog csatlakozni, Poroszország királya pedig egy 300000–400000 fős lélekszámú területet kap az Elba jobb partján.

6. A Hessen-Kasseli, a Brunswick-Wolfenbüttel és a Nassau-Orániai uralkodóházak fejei évjáradékot fognak kapni, amit hitveseik is megkapnak, ha túlélnek férjüket.

A Hessen-Kasseli uralkodóház fejének évjáradéka 200000 holland forint, a Brunswick-Wolfenbüttel-ház fejéé 100000 holland forint lesz, amit Vesztfália Királya fizet majd.

A Nassau-Orániai-ház fejének Berg Nagyhercege²² fizet majd 60000 holland forintot évente.

7. A különálló titkos cikkelyeket azonos erővel és értékkel, szó szerint beiktatják majd az ezen a napon kötött nyílt békeszerződésbe, és vele egyidejűleg fogják jóváhagyni.

Aláíratott Tilsitben, 1807. június 25 – július 7-én.

Ch. Maurice Talleyrand
Benevento Hercege

Alexander Kurakin herceg
Dmitrij Lobanov Rosztovszkij herceg

²² Joachim Murat Berg nagyhercege 1806–1808-ig.

Készítette a JATEPress
6722 Szeged, Petőfi S. sgt. 30-34.